

Naalakkersuisut UPA2027-mi imeruersaatit puuinut akitsuutip atorunnaarsinneqarnissaanut inatsisini allannguutissanik pisariaqartunik, matumani akitsuutip atorunnaarsinneqarnerata kingunerisaanik akitsuutit pillugit inatsisinut allannguutit pisariaqartut ilanngullugit, saqqummiussinissamut peqquneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Peqatigisaanik Naalakkersuisut isertitassatigut annaasassap immikkut naatsorsorneqarnissaanik kiisalu akitsuutip atorunnaarsinneqarnerata isertitassatigut annaasaqaataasullu AI2027-imut ilanngunneqarnissaannik peqquneqarput.

(Inatsisartunut ilaasortaq Pele Broberg, Naleraq)

Kalaallit Nunaanni immiaaqqat sodavandillu tunisassiarineqarlutik poorneqartut poortuutaannut akitsuutimit ilanngaaserneqassannginnerinik Naalakkersuisut UPA2027-mut Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummik pilersitseqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartuni Siumup eqimattaa)

Siullermeerneqarneranut oqaaseqaat:

Qujanaq.

Naleqqamiit siunnersuutit tamaasa tapersorsorpagut.

Kisianni pingaartumik immikkoortoq 276 erseqqissaatigissavara, tassami ajornartorsiutip tunngavia tassani pineqarpoq:

Imeruersaatit puuinut akitsuut atorunnaarsinneqartariaqarpoq.

Kalaallit Nunaanni inuuniarneq akisoreerpoq.

Nunatsinni isorartussutsit annertoorujussuupput.

Assartuineq akisuuvoq.

Niuerfiit mikipput.

Unammilleqatigiinneq killeqarpoq.

Taamaakkaluartoq innuttaasut ulluinnarni pisiarisartagaannut sulii akitsuummik ilasivugut.

Naalakkersuisut namminneq naatsorsuutigaa 2027-mi puunut akitsuut taanna Nunatta Karsianut 93 mio. kr.-it missaannik isertitsissutaassasoq.

Peqatigitillugu aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi mineralvandinut puunullu, taakkununga plastikposet ilanngullugit, akitsuutinit katillugit 157 mio. kr.-ingajannik isertitaqarnissaq naatsorsuutigineqarpoq.

157 mio. kr-it taakku ullumikkut oqallisigisatta akitsuutaa kisimi pineqanngilaq. Tamanna erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq.

Kisianni aningaasat amerlassusiisa takutippaat akitsuusersuiffik tamanna qanoq annertutigilersimasoq.

Taamaattumik apeqqutigaa:

Sinerissami innuttaasut aningaasat taakku iluaqutaat malugisinnaavaat?

Nioqqutissat akikinnerulersimappat?

Aaqqissuussineq ajornannginnerulersimava?

Allaffissorneq annikillismava?

Isumaqarpunga apeqqutit taakku unneqqarissumik apeqqutigalugillu ammasumik akisariaqarigut.

Peqatigitillugumi takusinnaavarput puunik utertitsisarnermut aaqqissuussineq assartuinikkut allaffissornikkullu annertooujussuarmik suliaqarfiulersimasoq.

Nunaqarfinni najugaqarfinnilu minnerni pisiniarfiit puunik tiguisariaqarput, toqqorsariaqarput suliaralugillu.

KNR-ip saqqummiussaani uppersarsarneqarpoq puut utertitat qaammaterpassuarni uninngasinnaasut, aatsaat umiarsuakkut imaluunniit allatigut ingerlaqqillutik assartorneqarsinnaaleraangamik.

Puunik utertitsiviit ikkussorpagut.

Aserfallatsaalineqartussaapput.

Kingoraartissat teknikkilu avataaniit pissarsiarineqartussaapput.

Puut katersorneqassapput, toqqorneqassapput, naqinneqassapput ungasissoruujussuarmullu assartorneqarlutik.

Nunaqarfinnut una systemi tulluanngilluinnarpoq.

Aaqqissuussineq Europami nunami angisuumi naatsorsuinermin naleqquttutut isikkoqarsinnaavoq.

Kisianni imaanngilaq Kalaallit Nunaanni aamma naleqquttuussasoq.

Nunatta nunataata pissusai aallaavigalugit aaqqiissutissanik ineriartortitsisariaqarpugut.

Tamanna isumaqanngilaq Naleraq pinngortitamik illersuinianngitsoq.

Akerlianik.

Pinngortitaaq Naleqqamiit soorunami paarissavarput.

Kisianni avatangiisinut politikkeqarneq akitsuutinik amerlanerusunik allaffissornerunermillu isumaqartariaqanngilaq.

Eqqagassalerineq allatut aaqqissinnaavarput.

Eqqakkat immikkoortiterneqarsinnaapput.

Naqinneqarsinnaapput.

Najukkani nunallu immikkoortuini katersorneqarsinnaapput.

Atortut atoqqinneqarsinnaapput, tamanna aningaasatigut avatangiisinullu iluaqutaappat.

Sumiiffinnilu eqqakkanik nukissiornermut atuineq pitsaanerpaaffigisaani tamanna periarfissaavoq.

Pingaarnertut apeqqutaangilaq puunik utertitsisarnermut aaqqissuussineq aalajangersimasooq assilissaneripput.

Pingaarnertut apeqqutaavoq nunarput qanoq saligaatsuutissaneripput eqqakkallu pitsaanerpaamik, akikinnerpaamik sunniuteqarluarnerpaamillu suliarisinnaanerigut.

Tassanilu ESANI ilungersunartumik mianersoqqussutaalerpoq.

Paasissutissat kingulliit naapertorlugit ESANI aammaarluni 30 mio. kr.-it missaannik amigartooruteqassangatinneqarpoq.

Puukunik utertitsisarnerup immikkoortuani kisimi ESANI-p amigartoorutai juulip 31-anni 13,3 mio. kr.-iupput.

Ukioq manna ukiup affaani siullermi ESANI pantitut 24,8 mio. kr.-it pissarsiarai, kisianni 35 mio. kr.-it utertippai.

ESANI-p nammineq nassuiaatigaa aaqqissuussinerup aningaasalersorneqarnerani ilaatigut naatsorsuutigineqarsimasooq puut amerlanerpaamik 90 procentiisa missaanniittut utertinneqartassasut, maannali utertitsisarneq 100 procentit missaanniilersimasooq.

Tamanna pingaarteqartorujussuarmik paasisaqartippaatigut:

Ajornartorsiut innuttaasunut utertitsinngitsoortunut tunnganngilaq. Ajornartorsiut aaqqissuussinerup nammineq ilusilersugaaneraniippoq.

Aaqqissuussinerlu aningaasatigut imminut akilersinnaangippat kina akiliissava? Kommunit.

Iluarsaaqqinnissamut pilersaarut saqqummiunneqartoq naapertorlugu Kommuneqarfik Sermersooq ESANI-mut akiliutiminik annertuumik qaffaanissaminut inissisimavoq.

Taava aperisariaqarpugut:

Kommunit aningaasat taakku suminngaaniit pissavaat?

Isumaginninnermut aningaasaliissutinit?

Meeqqanut atugassanit?

Utoqqarnut atugassanit?

Illuutit aserfallatsaalinissaannit?

Kommunit innuttaasunut kiffartuussinerannit allanit?

Aningaasat silaannarmiit pinngillat.

Kommuni pisortat ingerlatseqatigiiffiutaannut amerlanerusunik akiliisariaqarpat, allamut atugassai ikinnerulissapput – aningaasartuutit innuttaasunut ingerlateqqinneqanngippata.

Tassanilu aningaasaqarnikkut politikkitsinni ajornartorsiut annertunerusoq takusinnaavara.

Suila aamma akileraartarnermik aaqqissuusseqqinneq atuutilersippavut, innuttaasut amerlanerusunik aningaasaatissaqalernissaat siunertaralugu.

Peqatigitilluguli akitsuutit, akiliutit aaqqissuussinerillu innuttaasut aningaasaataannik ilanngaasut atuutiinnartippavut.

Innuttaasut aningaasat atorsinnaasaat amerlanerulersinniarutsigit naatsorsuutit illuinnaa isigiinnarsinnaanngilarput.

Aamma politikkikkut innuttaasut ulluinnaannut aningaasartuutit qanoq annertutigisunik ilanngussisarnersugut isiginiartariaqarparput.

Kalaallit Nunaannut sulisunut, kisianni Kalaallit Nunaata avataaniittunut, aningaasat annertooujussuit aamma atornewartarput.

Paasissutissat pigisagut naapertorlugit ukiumut 100 mio. kr.-it missaanniittut taamatut nunatsinni kaaviiartinneqarnatik aningaasaqarnerup avataanut aniasinnaapput.

Tamanna pingaarnersuinerput pillugu sulit annertunerusumik apeqquteqarnissamut tunngavissiisariaqarpoq:

Sooq akitsuutit aqqutigalugit innuttaasunit aningaasanik aallernissatsinnut taama sukkatigivugut, allamilu aqqissuussaannikkut aningaasartuutit annertuut iliuseqarfiginissaannut taama arriitsigaluta?

KNI-mi sulisunit aamma paasissutissanik tigusaqarpugut sodavandinik nioqqutissanillu allanik amerlasuunik igitsisoqartartoq, ilaatigut ullut atorsinnaaffissaat qaangiuttarmata toqqorsiveqarnermilu nioqqutissallu ingerlaarneranni unammilligassaqarmat.

Tamanna pisortatigoortumik kisitsisinngorlugu naatsorsorneqarsimanngilaq, taamaattumik maanna aningaasat amerlassusiinik taasaqarnianngilanga.

Kisianni paasissutissat eqqortuusimappata, Naalakkersuisut tamanna misissortariaqarpaat. Aqqissuussinermik avatangiisinut iluaqutaasumik taasinnaanngilagut, peqatigitillugu pisariaqanngitsumik nioqqutissanik igitsinermut isumalluutinillu maangaannartitsinermut peqataappat.

Taava immikkoortoq 395-imut.

Naleqqamiit aamma Kalaallit Nunaanni tunisassiornermut pitsaanerusumik periarfissiiniarneq tapersorsorparput.

Suliffeqarfiit nunatsinni immiaaqqanik, sodavandinik nioqqutissanilluunniit allanik tunisassiorusuppata, suliffinnik pilersitsippata, nunatsinni akissarsiaqartitsippata aningaasarsiorinnikkullu nunatsinni ingerlatsippata, taava akitsuusersuinerput inatsitsigut pisariaqanngitsumik ajornerusumik inissinneqassanngillat.

Siunnersuummi inatsisigut teknikkikkut ilusiliineq sukumiisumik suliarineqartariaqarpoq. Naalakkersuisuummi eqqortumik oqaatigaat nioqqutissat nunatsinni tunisassiarineqarlutillu puulersorneqartut nioqqutissatut naammassereersimasutut eqqunneqartutut puuinut akitsuuserneqartanngitsut.

Inatsisigut teknikkikkut apeqqutit erseqqissarneqartariaqarput.

Kisianni siunertaq uagut pingaartipparput tapersorsorlugulu:

Kalaallit Nunaanni tunisassiorinissaq pilerinarsartariaqarparput.

Aammalu una ilanngullugu oqaatiginngitsuugassaannngilaq.

2023-mi Demokraatit siulittaasuut Jens-Frederik Nielsen nammineq siunnersuuteqarpoq puunut eqqussinermut akitsuut atorunnaarsinneqassasoq.

Taamani Demokraatit erseqqissumik tunngavilersuutigaat akitsuut innuttaasut pisissutigisinnaasaannut ajoqutaasoq.

Ukioq taanna kingusinnerusukkut aningaasanut inatsisissap oqaluuserineqarnerani Demokraatit aamma toqqaannartumik oqaatigaat partiit allat sodavandinut eqqunneqartunut akitsuut appanngikkamikku innuttaasut kaasarfianneersunik 85 mio. kr.-it missaannik tiguisut.

Taamaattumik ullumikkut Demokraatinut apeqqut naleqquttoq unaavoq:

2023-miit 2026-imut suna allanngorsimava?

Puunnut akitsuut 2023-mi innuttaasut pisissutigisinnaasaannut ajoqutaappat, sooq 2026-mi pisariaqalersimava?

Naleqqap inissisimanagera ersarippoq.

Pinngortitaq paarissavarput.

Eqqagassalerineq pitsaasoq pisariaqartipparput.

Kisianni tamanna isumaqanngilaq akitsuutit suulluunniit, allaffissornerq sunaluunniillu teknikkikkut aqqissuussineq akuerisariaqarigut.

Siornatigut Nuuk Imeq-ip puiaasaanik atoqqinneqartartunik aqqissuussineq allatut ilusiligaavoq.

Ullumikkut puunik assigiinngitsorpassuarnik ataasiartakkanik atuilluni aqqissuussineq allatut ilusiligaavoq.

Taamaattumik allatut eqqarsarnissarput aamma sapiisertariaqarparput.

Imeruusaatit puuinut akitsuut atorunnaarsiguk.

Puukunik utertitsisarnermut aqqissuussineq aningaasatigut, assartuinikkut allaffissornikkullu tamakkerlugu nalilersoqqiguk.

Nunatta nunataata pissusaanut – aamma nunaqarfinnut mikisunut – naleqquttumik eqqagassalerinermut aqqissuussineq pisariinnerusoq nassaariuk.

Peqatigitillugu nunatsinni tunisassiortut suliffinnik tunisassiornermillu nunatsinni pilersitsinerat akitsuusersuinikkut pillarneqannginnissaa qulakkeeruk.

Aqqissuussinerit aqqissuussinerinnaallutik pilersinneqartassanngillat.

Aqqissuussinerit innuttaasunut sullissisussaapput.

Innuttaasut aqqissuussinernut sullissisussaangillat.

Taamatut oqaaseqarluta Naleqqamiit immikkoortoq 276 tapersersorparput, aammalu immikkoortoq 395-imi siunertaq siunnersuullu tapersersorlugit.

Qujanaq.